Postfață

Cartea profesorului Adam Ledgeway de la Universitatea din Cambridge este o carte de teorie fundamentală a evoluției lingvistice de la latină la limbile romanice, cu dezbateri de idei, susținute de numeroase informații faptice din latină și din toate limbile romanice. O carte în care se pune sub semnul întrebării mitul fundamental al trecerii simple și unitare de la sintetismul latin la analitismul limbilor romanice (vezi capitolul 2), procesul fiind mai complicat și mai contorsionat, cu inovații analitice și sintetice în același timp, cu grade de sintetism și de analitism, cu diferențe de la nume la verb și de la o construcție la alta. În locul unei dihotomii categorice (absolute) „sintetic" vs „analitic", acoperitoare pentru domeniul latin vs romanic, autorul aduce în discuție numeroase exemple din latină și din limbile romanice care au ca efect relativizarea distincției. Alte sfere de interes, precum teoria gramaticalizării, a configurationalității sau a setării diferite a diverșilor parametri, se prefigurează ca fiind la fel de relevante, dacă nu chiar mai relevante în dezbaterea trecerii de la latină la limbile romanice.

Rând pe rând, sunt dezbătute teoretic și faptic noile direcții de investigare (teoria configurationalității (din capitolul 3) și a relației dintre configurationalitate și structura funcțională (din capitolele 4 și 5), parametrul centrului (capitolul 5), schimbarea tipologică a trecerii de la marcarea pe subordonat la marcarea pe centru și relațiile cu trăsăturile topicii (capitolul 6), competiția dintre două „alinieri" în marcarea argumentelor: alinierea sintactică nominativ/acuzativ vs activ/static (capitolul 7)), toate menite să pună într-o nouă lumină examinarea evoluției lingvistice dinspre latină spre limbile romanice.

Fapte lingvistice aparent disparate între ele sunt „legate" teoretic (vezi, de exemplu, apariția articolului și a poziției Det, din GN romanic, pe de o parte, și apariția diverselor categorii gramaticale verbale și a auxiliarelor, din GV romanic, pe de altă parte), asigurând o înțelegere profundă a evoluției ansamblului. Dar și în prezentarea noilor concepte, poziția cercetătorului nu este rigid dihotomică, ci, dimpotrivă, la fel de relativizată, cu grade de configurationalitate, cu structuri nonconfigurationale și configurationale în

BDD-B263-13 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 09:05:45 UTC)

aceeași etapă de evoluție, de la o limbă la alta sau, în cadrul aceleiași limbi, de la o construcție la alta.

Analize convingătoare vin să susțină tezele teoretice postulate (vezi, de exemplu, multele dovezi, din capitolul 4, ale apariției și ale existenței structurii funcționale, reflectate în diverse limbi romanice în toate cele trei domenii: grupul nominal, grupul verbal și domeniul propozițional). Rând pe rând, sunt examinate, în domeniul numelui, articolul indefinit și cel definit, dar și alți determinanți; în domeniul verbului, auxiliarele romanice, cu etapele lor de evoluție (desemantizarea, decategorizarea – pierderea trăsăturilor morfosintactice proprii, specializarea morfofonologică, crearea poziției speciale Infl și efectele apariției acesteia), totul într-un tablou de varietate romanică și de unitate teoretică; în domeniul propoziției, se examinează grupul complementizatorului (CP), cu dovezi și condiții sintactice ale existenței lui încă din latină, situație comparată cu existența romanică.

O bibliografie imensă, de teorie lingvistică și de romanistică, cu dezbateri ample (în subsol și în text), asigură pătrunderea în spațiul românesc a unei bibliografii moderne și, mai ales, a unei dezbateri profunde a acesteia. „Configurationalitate", „parametrul centrului", „marcarea centrului vs a subordonatului" sunt domenii teoretice recente, a căror bibliografie comentată este extrem de utilă.

Cartea profesorului Adam Ledgeway are atât utilitate teoretică, cât și descriptivă, având în vedere că, pe lângă noutățile teoretice de mare cuprindere, ea aprofundează diverse domenii ale latinei și ale limbilor romanice, aducând și informații de latină târzie sau despre limbile romanice timpurii. Nenumărate fapte de descriere își găsesc aici prezentarea pentru prima dată, de la fapte ale limbilor romanice standard la varietăți lingvistice restrânse, din arii izolate ale Romaniei.

Este o carte care modernizează domeniul romanistic, aflat de multă vreme sub forța constrângătoare a tradiției. Totodată, această lucrare marchează o schimbare de paradigmă în (morfo)sintaxa diacronică, folosind un cadru formal coerent pentru analiza și interpretarea unor fapte lingvistice adesea cunoscute din lucrări anterioare.

Ne bucurăm că, în carte, există un interes special pentru română, care apare cu multe exemple și comentarii relevante pentru susținerea argumentării. Un capitol aparte destinat articolelor proprii românei (*cel* și *al*) merge mai departe cu analiza, fixând, pe de o parte, specificitatea românei, dar și poziția ei în susținerea teoriei generale.

Cartea beneficiază de o traducere clară și elegantă, cu o terminologie armonizată cu terminologia lingvistică românească, argument care o recomandă suplimentar spre lectură. Prin mulțimea și noutatea ideilor teoretice prezentate, prin ansamblul schemei teoretice generale, în cadrul

BDD-B263-13 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 09:05:45 UTC)

căreia ideile se leagă într-o „construcție" extrem de unitară, suntem în fața unei lucrări care revoluționează teoretic disciplina romanisticii, dar și studiul diacronic al fiecărei limbi romanice în parte. Am convingerea că traducerea ei va impulsiona cercetarea romanistică din România și va genera studii/cărți speciale privind poziția românei în evoluția general romanică. Felicit inițiativa grupului restrâns de lingviști bucureșteni (alcătuit din Raluca Brăescu, Adina Dragomirescu, Ionuț Geană, Alexandru Nicolae, Irina Nicula Paraschiv, Dana Niculescu) de a iniția și a realiza traducerea textului și de a pune în circulație românească această extraordinară carte.

Gabriela Pană Dindelegan

BDD-B263-13 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 09:05:45 UTC)